

PATENTBESVÄRSRÄTTENS DOM

meddelad i Stockholm den 21 augusti 2014

PARTER

Klagande

Riddarhuset

Box 2022, 103 11 Stockholm

Motpart

JB

Ombud: Vanessa von Zweigbergk och Linda Lorentz

Företagarna, 106 67 Stockholm

SAKEN

Byte av efternamn (Fredenheim)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Patent- och registreringsverkets (PRV) beslut den 21 februari 2014

angående namnansökan nr 13-3559, se bilaga 1

DOMSLUT

1. Patentbesvärsrätten avslår JB:s yrkande om avvisning av Riddarhusets överklagande.
2. Patentbesvärsrätten upphäver det överklagade beslutet och avslår ansökningen.

EE

Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	Org.nr
Box 24160	Karlavägen 108	08-450 39 00	08-783 76 37	202100-3971
104 51 Stockholm				

YRKANDEN M.M.

Riddarhuset har i Patentbesvärsrätten vidhållit sitt yrkande att ansökan om byte till efternamnet Fredenheim ska avslås.

JB har i första hand yrkat att Riddarhusets överklagande ska avvisas och i andra hand bestritt ändring av PRV:s beslut.

Riddarhuset har bestritt JB:s avvisningsyrkande.

Till grund för sin talan har Riddarhuset anfört att det har rätt att föra talan i ärendet eftersom det avser ett adligt namn.

Riddarhuset har i sakfrågan anfört att hinder föreligger mot namnbytet eftersom Fredenheim är ett allmänt känt efternamn som burits av en utdöd släkt och att synnerliga skäl för namnbytet inte föreligger.

JB har till grund för sitt avvisningsyrkande anfört att Riddarhuset saknar klagorätt och saklegitimation eftersom det inte är part och beslutet inte kan anses ha gått Riddarhuset emot.

Till grund för sin talan i sak har JB, som Patentbesvärsrätten har uppfattat honom, åberopat följande. Namnet Fredenheim får anses vara allmänt känt med hänsyn till släktens historia. Detta utgör dock inte hinder mot namnbytet, eftersom dels släktanknytning faktiskt föreligger, dels det är högst osannolikt att släkten Fredenheims historia riskerar att befläckas genom att JB antar namnet. I vart fall utgör den släktanknytning JB har till namnet synnerliga skäl för namnbytet.

Parterna har till utveckling av sin respektive talan anfört i huvudsak följande.

Riddarhuset

Riddarhusets rätt att föra talan i namnären den då det gäller adliga namn är sedan många decennier erkänd av Högsta förvaltningsdomstolen.

Ätten Fredenheim utslocknade på svärdssidan (manslinjen) år 1841 med Gustaf Carl Fredrik Fredenheim, son till den först adlade, Carl-Fredrik Fredenheim. Den förstnämndes dotter, Elisabet Gustava Fredenheim (död 1863), fick efternamnet Boström när hon år 1837 gifte sig med lagmannen Eric Samuel Boström. De fick tillsammans sonen Erik Gustaf Boström. Den anknytning JB har till ätten Fredenheim består alltså i att det i hans gren av släkten för mer än 150 år sedan fanns en ingift kvinna vars flicknamn var Fredenheim. Egentligen har namnet inte funnits inom släkten Boström eftersom Elisabet Gustava inte bar namnet efter det år 1837 ingångna äktenskapet med Eric Samuel Boström.

PRV:s påstående att JB tillhör en adlig släkt är felaktigt. Vilka som tillhör ätten Fredenheim är angivet i reglerna i det av Kungl. Maj:t utfärdade sköldebrevet för ätten. För att tillhöra en adlig ätt krävs att man på svärdssidan i rakt nedstigande led härstammar från den först adlade. Så är inte fallet med JB.

Från kulturhistorisk synpunkt finns det skäl att vara restriktiv med att tillåta byte till namn som är allmänt kända. Sådana byten ger det felaktiga intrycket att ätten lever vidare trots att den är utdöd.

JB

Riddarhuset har inte anfört något konkret stöd för att det skulle ha tale rätt i förevarande mål. Av RÅ 1911 ref. 35 framgår att Riddarhusets tale rätt grundats på "riddarhusdirektionen" och en riksdagsskrivelse som idag får anses vara obsolet. Frågan har sedan 1911 inte prövats av högre rätt och rättsläget har ändrats genom tillkomsten av en ny regeringsform, ny namnreglering, skiljandet av adeln från statsmakten samt nya förvaltningsrättsliga bestämmelser.

Efternamnet Fredenheim får med hänsyn till släkten Fredenheims historia anses vara allmänt känt. Det framstår dock som högst osannolikt att släktens historia skulle befläckas genom att JB får anta namnet.

Hindret mot antagande av efternamn som tillhör en utdöd släkt syftar till att förhindra att annan utan släktskap antar efternamnet och därmed riskerar att förväxlas med släkten i fråga. JB är emellertid släkt med

ätten Fredenheim och det handlar således inte om förväxling avseende namnrättigheter som tillhör annan.

Synnerliga skäl för byte till ett efternamn som är allmänt känt har i praxis ansetts föreligga när sökanden vill anta ett namn som tidigare funnits i dennes släkt. Av de handlingar som JB åberopat i målet framgår att han i rakt nedstigande led är släkt med Elisabet Gustava Fredenheim och det finns således en namnrättsligt relevant anknytning till namnet.

Ett av syftena med den nu gällande namnlagen var att ge uttryck för samhällets strävan efter jämställdhet mellan kvinnor och män. Med detta följde att lagstiftningen inte skulle tillerkänna företräde åt vare sig kvinnans eller mannens namn (se prop. 1981/82:156 s. 13 och 99). Av förarbetena följer vidare att skillnad inte ska göras mellan adliga och icke adliga släktnamn (SOU 1979:25 s. 147). Riddarhusets argument att ett efternamn enligt deras egna regler inte kan ärvas på moderns sida går således stick i stäv med namnlagen och får anses spegla en förlegad samhällssyn.

DOMSKÅL

Av 41 § andra stycket namnlagen följer att den som vill framställa en invändning mot en ansökning om namnbyte ska göra det inom viss tid efter det att PRV har kungjort ansökningen. Enligt förarbetena till namnlagen är syftet med kungörandet att bereda den som vill framställa en invändning tillfälle att göra det, så att ärendet får en så långt som möjligt fullständig belysning (prop. 1981/82:156 s. 75). Högsta förvaltningsdomstolen har uttalat att envar som vill lämna en upplysning i ett namn-ärende kan uppträda som invändare utan att i och för sig ha något direkt personligt intresse i saken (se RÅ 2003 ref. 86). Det anförda innebär således att det inte finns något hinder mot att Riddarhuset invänder mot en ansökan om namnbyte. I egenskap av invändare har Riddarhuset också rätt att överklaga ett beslut av PRV som innebär att en ansökan har bifallits trots invändningen (42 § namnlagen). Det anförda innebär att JB:s yrkande att Riddarhusets överklagande ska avvisas ska lämnas utan bifall.

Vad gäller målet i sak delar Patentbesvärslätten den bedömning PRV gjort att Fredenheim är ett allmänt känt efternamn som burits av en utdöd släkt. Hinder mot namnbytet föreligger således enligt 13 § första stycket 2 namnlagen.

Synnerliga skäl att godkänna ett byte av efternamn har i fast praxis bl.a. ansetts föreligga när namnet har burits i sökandens släkt i rakt uppstigande led i åtminstone två generationer och inte mer än 100 år har förflutit sedan namnet senast var i bruk. I några fall har det även ansetts tillräckligt att namnet burits i rakt uppstigande led senast inom den fjärde generationen från sökanden räknat (se t.ex. Patentbesvärslättens domar i mål nr 07-018 och 04-310). Synnerliga skäl har vidare ansetts föreligga när sökanden har visat att denne tillhör en adlig släkt som bär namnet (se t.ex. Patentbesvärslättens domar mål nr 04-114 och 06-123).

Utredningen visar att namnet Fredenheim senast bars i JB:s släkt i rakt uppstigande led inom den femte generationen från honom räknat samt att mer än 100 år har förflutit sedan namnet var i bruk. Det framgår vidare att den adliga släkten Fredenheim är utdöd. JB kan därför inte anses tillhöra en adlig släkt som bär namnet.

Praxis ger inte något stöd för att bestämmelsen om synnerliga skäl har tillämpats även för det fall en sökande åberopar att han eller hon är släkt med någon som burit ett allmänt känt efternamn och där denna släkt är utdöd. Det finns enligt rättens mening inte skäl att tillämpa bestämmelsen i ett fall som detta.

Det JB har anfört i övrigt utgör inte heller skäl för att godkänna namnbytet. Riddarhusets överklagande ska därför bifallas.

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE, se bilaga 2 (Formulär C)

I avgörandet har deltagit patenträttsråden Peter Strömberg, ordförande, och Jeanette Bäckvall, referent, samt adjungerande ledamoten Felisa Krzyzanski. Enhälligt.